

7/6/84

EL·LENGUATGE

Els fascicles

Tots els vocabularis de barbarismes (llevat del recent diccionari d'ús de Tarrida i Pascual) recullen la forma castellanitzant "fascicul", usada per molts en lloc de *fascicle*, que és la forma considerada correcta. En realitat, com és ben fàcil de veure, tant la forma castellana com la catalana són formes cultes, obtingudes del mot llatí "fasciculus", i força allunyades de les formes populars respectives, que correspondrien a diminutius de "haz" i de *feix*, respectivament. Si hem dit que "fascicul" és una forma castellanitzant és a causa de la terminació, que és el que destingeix o diferencia la forma que aquests cultismes solen revestir en castellà i en català. Així, a "artículo", "vehículo", "versículo", "monóculo", "obstáculo", "cenáculo", etc., que són mots d'una obtenció anàloga, corresponen, en bon català, les formes *article*, *vehicle*, *versicle*, *monocle*, *obstacle* i *cenacle* (i no "artícul", "vehicul", "versícul", etc.)

No deixa d'haver-hi, però, qui considera que una forma com *fascicle* és encara massa estranya a la nostra llengua, i tenint en compte que en català existeix el mot *feix*, que és el prolongament del

primitiu llatí de "fasciculus", i que és un mot amb tota la capacitat per a la producció de derivats; en lloc de *fascicle*, recorre a la forma "feixicle", que és, això sí que no es pot negar, inconfusiblement catalana, ben diferenciada de les que aquest mot revesteix en les altres llengües. I, encara, qui sap si en defensa d'aquesta forma tan catalanesca, de l'hiperpurisme "feixicle", hom adduiria el cas, aparentment anàleg, de *feixisme* i *feixista*. És, efectivament, a partir del nostre primitiu *feix* que es van crear aquests mots derivats, usats, segons Coromines, des de 1923 o 1924 en lloc de les formes italianes "fascismo" i "fascista", usades en un període anterior (des de 1921), i que són les que han persistit en castellà (que més difícilment hauria pogut obtenir uns derivats equivalents a partir de "haz"). Cal recordar, però, que els sufixos *isme* i *ista* són dels més vigorosos i aptes per a la formació de mots nous obtinguts de qualsevol primitiu (per exemple, un nom propi), i que, en canvi, els sufixos *acle* i *icle* no són, de fet, sinó terminacions de mots introduïts en el català a partir de formes ja derivades. Podem dir, doncs, i hem de dir, *fascicle* al costat de *feixisme* i *feixista*, formes totes elles, d'altra banda, perfectament fixades en els nostres diccionaris.

Albert Jané